

**Справа «Міхаїл Маммадов проти Азербайджану»
("Mikayil Mammadov v. Azerbaijan" 4762/05)**

Ключовий висновок: порушення виявилось у неефективному розслідуванні обставин смерті дружини заявника.

У рішенні, ухваленому 17 грудня 2009 року у справі «Маммадов проти Азербайджану», Європейський суд з прав людини (далі – Суд) постановив, що:

- було порушено ст. 2 Конвенції (право на життя), яке виявилось у непроведенні ефективного слідства;
- не було порушено ст. 2 Конвенції стосовно невиконання обов'язку компетентних органів держави захищати право на життя.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 20 000 євро як компенсацію моральної шкоди.

Обставини справи

Заявник, п. Міхаїл Саттар огли Маммадов, є громадянином Азербайджану, народився 1961 року, зараз мешкає у м. Сумгаїті (Азербайджан).

У 1993 році п. Маммадову та його сім'ї було надано притулок в Азербайджані. Їм виділили кімнату в державному готелі в м. Сумгаїт. У 2003 році заявник виявив, що звільнилися кімнати у будинку, котрий знаходився біля готелю і в якому раніше розташовувалася призовна дільниця. Заявник зробив ремонт у цьому приміщенні та наприкінці 2003 року переселився туди зі сім'єю.

26 березня 2004 року група осіб із представників місцевої влади та працівників міліції без ордеру на обшук увійшла до помешкання заявника. Дружина п. Маммадова, будучи у стані сильного душевного хвилювання, облила себе керосином та підпалилася. Така її поведінка була, вочевидь, зумовлена страхом за те, що представники влади прийшли, щоби виселити її сім'ю з квартири. Внаслідок інциденту жінка зазнала численних серйозних опіків, які покрили майже половину її тіла, а 30 березня 2004 року вона померла. Пан Маммадов стверджував, що працівники міліції не сприйняли всерйоз погроз його дружини, а натомість іронічно запропонували їй здійснити те, до чого вона готувалася. Представники влади оспорили ці судження заявника, стверджуючи, що принаймні один із працівників міліції намагався завадити жінці здійснити свої погрози.

Після інциденту міліція завантажила трейлер п. Маммадова та його сім'ї на евакуатор, а родину заявника змусили переселитися до кімнати, котру вони займали раніше.

У травні 2004 року після проведення попередньої перевірки обставин смерті дружини заявника було вирішено не порушувати кримінальної справи, оскільки не було зібрано доказів вини будь-кого з

учасників інциденту в підбуренні жінки до такого її вчинку. Від липня до серпня 2004 року це рішення неодноразово підтримувалось, однак у 2005 році все ж таки було порушено кримінальну справу та розпочато розслідування. Слідчі провели допит багатьох свідків, зокрема родичів померлої, а також тих представників влади та працівників міліції, котрі були присутніми під час інциденту. У зв'язку з неможливістю встановити особу того, хто довів п. Маммадову до вчинення самогубства, розслідування справи кілька разів зупинялося та відновлювалося, а у вересні 2008 року його остаточно закрили.

Зміст рішення Суду

Спираючись на ст. 2, 3 (заборона катування), 6 (право на справедливий суд) та 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції, п. Маммадов скаржився на те, що компетентні органи повинні були понести відповідальність за смерть його дружини, оскільки, окрім іншого, вони незаконно ввійшли у помешкання заявника та не спромоглися врятувати його дружину, коли та здійснила самопідпал.

Безспірним був той факт, що смерть п. Маммадової була наслідком самогубства, а не застосуванням до неї сили з боку іншої особи. Також очевидним було те, що компетентні органи кілька разів зверталися до Маммадових з вимогою звільнити приміщення, оскільки вважали, що заявник із родиною поселилися у ньому незаконно. Не можна вважати, що відповідні органи, виселяючи сім'ю Маммадових із помешкання, свідомо поставили у небезпеку життя дружини заявника. З огляду на відмінності у версіях подій, викладених заявником та Урядом, виявилось неможливим встановити, чи уповноважені особи вчасно дізналися про загрозу самопідпалу, аби відвернути її, чи принаймні загасити полум'я. Отож Суд дійшов висновку, що не було порушення Конвенції стосовно обов'язку компетентних органів охороняти чи захистити право дружини заявника на життя.

Суд дійшов висновку, що розслідування обставин смерті заявниці не було належним, оскільки ним не були охоплені усі аспекти можливої відповідальності держави. Зокрема, розслідування було зосереджене тільки на імовірності підбурення дружини п. Маммадова до вчинення самогубства з боку представників влади. Також не було вивчено питання про те, чи зробили представники держави все необхідне, щоби запобігти смерті жінки чи хоча би мінімізувати наслідки вчиненого нею самопідпалу. Розслідування характеризувалось й іншими недоліками, а саме: неспроможністю компетентних органів негайно вжити необхідних заходів, значною тривалістю розслідування справи (4 роки), упущеннями у відтворенні обставин та часу інциденту, а також неспроможністю усунути суперечності у показах свідків. Тому Суд визнав порушення ст. 2 Конвенції.

Інші скарги заявника були відхилені.